አርከን አራት፦ በማይጨበጥ ተስፋ ተሸንግለዋል

ብዙዎች፣ ውስጣዊ ግጭቶቻቸውንና የጥፋተኝነት ስሜታቸውን ለማስታገስ፣ የማይጨበጥ ተስፋ ለመሰነቅ ይሞክራሉ። ራሳቸውንም ሆነ ሕይወታቸውን ለማነጽና ለማጽዳት ተገቢውን ጥረት ሳያደርጉ፣ በአላህ መሓሪነት ጽንሰ-ሐሳብ ላይ ይንጠለጠላሉ። እየሠሩት ያለው ኀጢአት ያን ያህልም ከቡድ እንዳልሆነና ሌሎች ከእነሱ በከፋ ኀጢአት ውስጥ እንደተዘፈቁ ራሳቸውን ሊያሳምኑ ይችላሉ። ለምሳሌ የሒጃብን ሥርዓት ባለመጠበቋ ምክንያት ከጥፋተኝነት ስሜት ጋር እየታገለች ያለች እህት፤ ሒጃብ በምታዘወትር እህት የኀጢአት ተግባራት ላይ በማተኮር፣ የራሷን የጥፋተኝነት ስሜት ለማድበስበስ ትጥር ይሆናል። አሊያም በኀጢአት የተሞላ ሕይወት የሚገፉ ሰው፣ "አንድ ቀን ንስሓ እገባለሁ" ብሎ እንደሚያስበው ሊሆን ይችላል።

አርከን አምስት፦ ሰይጣን አላህን በሚመለከት ሸንግሏቸዋል

ሰይጣን ከሁሉም አቅጣጫ በማጥቃት ሊያታልለን እንደሚሠራ ምሎ ተገዝቶ ተናግሯል።

አላህ እንዲህ ይላል፦

﴿ قَالَ فَبِمَآ أَغۡوَيۡتَنِي لَأَقۡعُدَنَّ لَهُمۡ صِرَٰطَكَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ١٦ ثُمَّ لَأٓتِيَنَّهُم مِّنۢ بَيۡنِ أَيۡدِيهِمۡ وَمِنۡ خَلۡفِهِمۡ وَعَنۡ أَيۡمَٰنِهِمۡ وَعَن شَمَآئِلِهِمۡۖ وَلَا تَجِدُ أَكۡثَرَهُمۡ شَٰكِرِينَ ١٧ ﴾ (الأعراف: ١٦-١٧)

"ስለአጠመምከኝም ለነርሱ በቀጥተኛው መንገድ ላይ በእርግጥ እቀመጥባቸዋለሁ አለ።" 7:16-17

ሰይጣን ማታለያውን ተግባር ላይ ለማዋል እንዲጥር አላህ ነፃነት ሰጥቶታል፦

﴿ وَٱسۡتَفۡزِزۡ مَنِ ٱسۡتَطَعۡتَ مِنۡهُم بِصَوۡتِكَ وَأَجۡلِبۡ عَلَيۡهِم بِخَيۡلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكۡهُمۡ فِي ٱلۡأَمۡوَٰلِ وَٱلۡأَوۡلَٰدِ وَعِدۡهُمۡۚ وَمَا يَعِدُهُمُ ٱلشَّيۡطَٰنُ إِلَّا غُرُورًا ﴾ (الإسراء: ٦٤)

"ከነሱ የቻልከውንም ሰው፥ በድምጽህ አታል፤ በነሱም ላይ በፈረሰኞችህ፥ በአግረኞችህ፥ ኾነህ ለልብ፤ በገንዘቦቻቸውም፥ በልጆቻቸውም፥ ተጋራቸው፤

ተስፋ ቃልም ግባላቸው፤ ሰይጣንም ማታለልን እንጂ ተስፋ ቃልን አይገባላቸውም።" 17:64

በመጀመሪያ ሰይጣን፣ አባታችን አደምን (ዐ.ሰ) ለማሳሳት እና ከተከለከለችው ዛፍ እንዲመገቡ ለማድረግ ስለ አላህ ሀሰተኛ ነገር ሹክ ብሏቸዋል። በአደም ልጆችም ላይ ይህንኑ ስልት ይጠቀማል። ለምሳሌ፣ ኀጢአት ከመፈፀማችን በፊት የኀጢአቱን ኢምንት መሆን (ቅለት) እና የአላህ መሓሪነት ይነግረናል። ኀጢአቱን ከፈፀምነው በኋላ ግን የኀጢአቱን አስከፊነት እና የአላህን ምሕረት ውሱንነት በማንሾካሾክ ተስፋ እንድንቆርጥ ያደርገናል። ችግር ሲገጥመን ደግሞ መከራው የደረሰብን አላህ ስለተቆጣን እና "ስለጠላን" መሆኑን ያሳምነናል። ይህን የሚያደርገውም ጥረታችንን እንድንገታ ነው። ተስፋ እንድንቆርጥ ነው። ራሳችንን እንድንጠላ ነው። የሐፍረት ማቅ አንድንለብስና በራስ-ጠልነት እንድንዘፈቅ ነው። ወይንም ደግሞ በእብሪት እንድንወጠር አድርጎ ሊሸነግለንም ይችላል። ይህን ሁሉ የማታለያ መንገድ የሚጠቀመው ደግሞ፣ ከቀጥተኛው መንገድ ሊያስለቅቀን ነው።

በዕለታዊ የውዳሴ መርሀ ግብራችሁን (የአዝካር ዊርዳችሁን) ፅኑ

ልቦናን ከመጠበቅ አኳያ፣ ብዙዎች ልብን ማደንደን ከሕመም የሚታደገው ይመስላቸዋል። ይሁን እንጂ፣ ልብን ማደንደን ሊያደርገው የሚችለው ብቸኛ ነገር እኛን ከደስታ ማገድ ነው። ልብ የተፈጠረው ልዝብ ሆኖ እንዲኖር ነው። ልብ በለዘበ እና በለሰለሰ መጠን፣ ጽናቱም ያን ያህል ይጨምራል። ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) የሰጡትን ምሳሌ አጢኑ። ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) መከራ የወደቀበትን አማኝ ልብ፣ በለጋ ዛፍ በመመሰል ከጠንካራ የጥድ ዛፍ ጋር በንጽጽር አቅርበውታል። ንፋስ በሚነፍስ ጊዜ ለጋውና ልዝቡ ዛፍ አጎንብሶ በማሳለፍ ወደ ነበረበት ሁኔታው ሲመለስ፣ ደዳሩ የጥድ ዛፍ ግን ቋ ብሎ ይሰበራል።

ስለሆነም ልብን መጠበቂያው ዓይነተኛ መንገድ፣ ማለዘብ እና በዙሪያው ያለውን ምሽግ ማጠናከር ነው። ምሽጉ የሚገነባው ደግሞ፣ በዚክር (አላህን በማስታወስ) ነው። ልብ በአዝካር እስትንፋስ ማዕድ ትፋፋለች። በእያንዳንዱ ዕለት ከላይ የጠቀስናቸውን የዚክር

መድኃኒቶች፣ ማለትም የሰላት፣ የአዝካር እና የቁርአን አንክብላችንን መውሰድ ይገባል። ይህም ወሩን ሙሉ መቀጠል አለበት። ሴቶች በወር አበባ ከፍለ ጊዜያቸው፣ ሰላት መስገድ ባይፈቀድላቸውም፣ የዚከር (የአዝካር፣ የዱዓእ እና የቁርአን) ዊርዳቸውን ማስቀጠል ይኖርባቸዋል። ወደ ፊቅሃዊ ውይይት ጠልቀን ሳንገባ፣ እጅግ ጥብቅ የሚባለው መዝሀብ እንኳን ሴቶች በወር አበባ ላይ ሳሉ ቁርአን ማዳመጥና ትርጉሙን በተፍሲር መጽሐፍ መከታተል እንደሚችሉ ይፈቅዳል። በወር አበባ ወቅት ዱዓእ እና አዝካር ማድረግን የከለከለ ምሁራዊ አስተያየት አልተገኘም።

የመንፈሳዊውን ልብ ከንቅዘት መታደግ

ልብ የአካል ንጉሥ ሲሆን፣ የሰፈነግነት (የስፖንጅነት) ባህሪ አለው። የሚወደውን ነገር ወደ ማዕከላዊ ክፍሉ ያሰርጋል። የሰውን ልጅ የሚቆጣጠረውም ይኸው ልብ ወደ ማዕከሉ ያዘለቀው ነገር ነው። ወደ ልብ ውስጥ ሰርገው ገብተው የሚያነቅዙና የሚያበላሹት ነገሮች በርካታ ናቸው። መኪናችንን ወደ ነዳጅ ማደያ ወስደን ከነዳጅ ይልቅ የብርቱካን ጭማቂ ቀዳንበት ብለን እናስብ። መኪናው ምን ይሆናል? መኪናው መሥራቱን ከማቆም አልፎ ይሰበራል። የነዳጅ ማጠራቀሚያው ነዳጅ እንጂ የብርቱካን ጭማቂ ለማቆር አልተሠራም። በተመሳሳይ፣ የልብ ማዕከላዊ ክፍልም ለአላህ እንጂ ለፍጡራን አልተበጀም። እንደ ነዋይ፣ ሥራ፣ ማኅበራዊ አቋም (ስታተስ)፣ ወይም ሰዎችን ወደ ልባችን ማዕከላዊ ክፍል ውስጥ ስናስገባ ልብም መታወኩ አይቀሬ ነው። ሌላው ቀርቶ፣ የገዛ ቤተሰባችን ወይም ልጆቻችን ሳይቀሩ ልባችን ውስጥ ያልተገባ ቦታ ከሰጠናቸው ልብ ይታወካል። አንዳንድ ጊዜ፣ አላህ፣ በችሮታው "ከነዳጅ መያዣችን ውስጥ" የብርቱካን ጭማቂውን ዝገት ሊያፀዳልን በማሰብ ፈተና ይልክብናል። መፈተናችን "የልባችንን ስፖንጅ" በመጭመቅ ተመጠው የገቡ የውሸት ፍቅር "ጣዖታትን" ቦታ ያስለቅቃል።

አላህ እንዲህ ሲል ያስጠነቅቀናል፦

﴿ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ ٱللَّهِ ۖ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ ۗ وَلَوْ يَرَى ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓا۟ إِذْ يَرَوْنَ ٱلْعَذَابَ أَنَّ ٱلْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعَذَابِ ﴾

"ከሰዎችም፥ ከአላህ ሌላ፥ ባለንጣዎችን (ጣዖታትን) አላህን እንደሚወዱ የሚወዷቸው ኾነው የሚይዙ አልሉ፤ እነዚያ ያመኑትም፥ አላህን በመውደድ (ከነርሱ) ይበልጥ የበረቱ ናቸው፤ እነዚያ የበደሉት ሰዎች፥ ቅጣትን

(በትንሣዔ ቀን) ባዩ ጊዜ፥ ኀይል ሁሉ ለአላህ ብቻ መኾኑንና አላህም ቅጣቱ ብርቱ መኾኑን (በአዱኛ ዓለም) ቢያውቁ ኖሮ፥ (ባላንጣዎችን በመያዛቸው በተጸጸቱ ነበር) ። " (2:165)

በአንቀጹ ውስጥ ‹‹እንዳደጉ ተብሎ የተጠቀሰው ቃል ባላንጣ (ተቀናቃኝ) የሚል ፍቺ አለው። አንቀጹ እየነገረን ያለው ደግሞ በፍቅር ረገድ ስላላ ባላንጣነት ነው። አላህን መውደድ ባለብን ልክ አንድን ሰው ወይም አንድን ነገር ስንወድ፤ ፍቅራችንን የሰጠነው ግለሰብ ወይም ነገር በእኛ እና በአላህ መካከል አጥር ይሆናል። ጥልቅ ለሆነ ስቃይም ይዳርገናል። የምናፈቅራቸው ነገሮች በተለያያ ቅርጽ ወደ እኛ ሊመጡ ይችላሉ።

ሰዎችን በልቦናችን በማንገሣችን ምክንያት የሚከሰት የቀልብ ማደፍ

ለአንዳንድ ልቦች፣ የሰው ፍቅር የአላህን ፍቅር ሊቀናቀን ወይም ባላንጣ ሊሆንባቸው ይችላል። አላህ እንዲህ ሲል አስጠንቅቋል።

﴿ قُلْ إِن كَانَ ءَابَآؤُكُمْ وَأَبْنَآؤُكُمْ وَإِخْوَٰنُكُمْ وَأَزْوَٰجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَٰلٌ ٱقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَٰرَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَٰكِنُ تَرْضَوْنَهَآ أَحَبَّ إِلَيْكُم مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَجِهَادٍ فِى سَبِيلِهِۦ فَتَرَبَّصُوا۟ حَتَّىٰ يَأْتِىَ ٱللَّهُ بِأَمْرِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْفَٰسِقِينَ ﴾ (التوبة: ٢٤)

"አባቶቻችሁና ወንዶች ልጆቻችሁ፥ ወንድሞቻችሁም፥ ሚስቶቻችሁም፥ ዘመዶቻችሁም፥ የሰበሰባችኋቸው ሀብቶችም፥ መክሰሩዋን የምትፈሩት ንግድም፥ የምትወዷቸው መኖሪያዎችም፥ እናንተ ዘንድ ከአላህና ከመልክተኛው፥ በርሱ መንገድም ከመታገል፥ ይበልጥ የተወደዱ እንደኾኑ፥ አላህ ትእዛዙን እስከሚያመጣ ድረስ ተጠባበቁ በላቸው። አላህም አመጸኞች ሕዝቦችን አይመራም።" 9:24

በዚህ አንቀጽ አላህ የምንወዳቸውን ስምንት ነገሮች ጠቅሶልናል። ሁሉም ደግሞ ሐላል (በሸሪዓው የተፈቀዱ) ናቸው። የወንድ ወይም የሴት ጓደኛ መያዝን፣ ወይም አልኮል መጠጣትን አልጠቀሰም። በባላንጣነት ተፈርጀው የተጠቀሱት፣ በሸሪዓው የተፈቀዱና

ለዚያውም እንደ ወላጆች፣ ልጆችና ዘመድ አዝማዶች ልንወዳቸውና ፍቅር ልንሰጣቸው የሚጠበቅብን አካላት ናቸው። ሆኖም ለውድቀት የሚዳርገን፣ በደፈናው ፍጥረታትን ማፍቀራችን አይደለም። ስህተቱ፣ ፍጥረታትን ትከከለኛ ባልሆነ መንገድ ማፍቀራችን ነው።

ለብዙ ወላጆች፣ (በተለይም ለእናቶች) ተገቢ ያልሆነ ፍቅር የምትቸሩት፣ ለገዛ ልጆቻችሁ ሊሆን ይችላል። በልማድ እንደሚታየው፣ ብዙ እናቶች ወንድ ልጆቻቸውን የሕይወታቸው ማዕከል እንዲያደርጉ ትምህርት ይሰጣቸዋል። በዚህ ምክንያት፣ ሕይወታቸው በልጃቸው ሕይወት ዙሪያ ብቻ ይሽከረከራል። እንዲያውም ብዙውን ጊዜ የትዳር ሕይወታቸውን እንኳን ወደ ጎን በመተው ልጃቸውን የትኩረታቸው ማዕከል ሲያደርጉም ይታያል። ባልና ሚስቱ አባትና እናት ከመሆን አይዘሉም። ከትዳሩ ይልቅ፣ ልጆቹ የቤተሰቡ መስህብ ስለሚሆኑ፣ የቤተሰቡ አጠቃላይ መዋቅር ይፋለሳል። የአንድ ቤተሰብ መዋቅር የሚጠነክረው፣ መሠረቱ ትዳሩ እንጂ ልጆች ሲሆኑ አይደለም።

ብዙዎቻችን ልጆች ከወለድን በኋላ፣ ሁሉ ነገራችን ለእነሱ መሰዋት ያለበት ይመስለናል። ለራሳችን ማሰብ እንኳን "ራስወዳድነት" እየመሰለን፤ በትዳራችን ላይ "ኢንቨስት" ማድረግ እንኳን እናቆማለን። "መልካም እናት" ወይም "መልካም አባት" ለመሆን ከምናደርገው ጥረት የተነሳ፣ ከልጆች በቀር ያለው ነገር ሁሉ እንደ ትርፍ ይታያል። ይህ ደግሞ ቤተሰባዊ መዋቅሩ የታወከ እና ያልተረጋጋ እንዲሆን ያደርጋል። ልጆቹ የትኩረት ነጥብ መሆናቸው፣ ተጋቢዎቹ ያሏቸውን መብቶች እንኳን ከመጠቀም ያግዳቸዋል። ይህ ኢ-ፍትሓዊ፣ ሚዘኑን የሳተና ዘላቂነት የሌለው አተያይ ነው። ጤናማ ያልሆኑ አያሌ ውጤቶችን ማስከተሉም አይቀርም።

ለምሳሌ አንዲት እናት፣ ሁሉን ነገር ዘንግታ ሕይወቷን ለልጇ ስትሰጥ፣ ሥር የሰደደና ጤናማ ያልሆነ ቅርርብ ይፈጠራል። ልጇ ዕድሜው ደርሶ ሲያገባና ከቤት ሲወጣ፣ እናቱ ይህን እውነታ ጤናማ በሆነ መልኩ ለመቀበል ትቸገራለች። ከዚህ ይልቅ በምራቷ ጉዳይ ስጋት ሊገባትና አጓጉል የሥልጣን ፉክክር ውስጥ እስከመግባት ሊያደርሳት ይችላል። በአማቶችና በምራቶች መካከል የሚፈጠሩት አብዛኞቹ ችግሮች፣ ለአያሌ ዐሥርት ዓመታት በሚቆውየውና ሥር በሰደደው የእናትና ልጅ ቅርርብ ምክንያት የሚፈጠሩ ናቸው። ችግሩ፣ ከአላህ ሌላ ያለን ነገር (ልጆችንን) የሕይወታችን ማዕከል አድርገን በእሱ ዙሪያ ‹ጠዋፍ› ማድረጋችን ነው።

በዚህ ሒደት የምንጎዳው፣ ራሳችንን እና ትዳራችንን ብቻ ሳይሆን ልጁንም ጭምር ነው። የትኩረት ማዕከል ሆነው ከሚያድጉ ልጆች አብዛኞቹ፤ ስለራሳቸው ጤናማ የሆነ አመለካከት አያዳብሩም። ሁሌም የትኩረት ማዕከል መሆንን ሊለምዱ እና ከትዳር አጋራቸውም ሆነ በዙሪያቸው ካሉ ሌሎች ሰዎች ተመሳሳይ ትኩረት የማግኘት መብት እንዳላቸው ሊያስቡ ይችላሉ። ስለሆነም በዚህ አካሔድ የምንጎዳው ራሳችንን፣ ትዳራችንን እና ሕይወታችንን ብቻ አይደለም። ጦሱ ለልጁም ጭምር ይተርፋል። በዚህ አግባብ የምናሳድገው፣ ዓለም ሁሉ እናቱ ታደርግለት እንደነበረው ሁሉ በእሱ ዙሪያ መሽከርከረ እንዳለበት የሚያምን፣ ራስወዳድና ግብዝ (ናርሲሲስት) ግለሰብ ነው። ቤት ውስጥ ምንም ዓይነት ኃላፊነት ሳንሰጥ የምናሳድጋቸው ልጆች፣ ትልቅ ሲሆኑ ወንዳወንዶች እና መሪዎች ሆነው አያድጉም። ሁሉን ነገር እኛ እያደረግንላቸው በማሳደግ ፍቅርን እየመገብናቸው ይመስለናል። ግና በሚያሳዝን መልኩ ዕድገትና ብስለታቸውን እየገታን ነው። ጠንካራ፣ በራሳቸው የሚተማመኑና ኃላፊነት የሚሰማቸው ወንዶች እንዳይሆኑ ያደርጋል። ከአላህ በቀር ማንም የሕይወታችን ማዕከል ሊሆን አይገባውም። በፍጡር ዙሪያ መሽከርከር አግባብ አይደለም። ይህን የምናደርግ ከሆነ መሰቃየታችን አይቀርም። በዙሪያችን ያሉ ሁሉ ይሰቃያሉ።

በዱንያ ውዴታ (ፍቅረ ንዋይ) ሳቢያ የሚከሰት የቀልብ መታወክ

ወደ ልባችን ማዕከል ሰርጎ ገብቶ ልብን የሚያጠቁር ሌላኛው ንቅዘት፣ ዱንያን አለቅጥ መውደድ (ዓለማዊነት) ነው። የዱንያ መብለጭለጭ ያታልላል። እንወዳታለን። ብልጭልጭነቷ ሲከስም ደግሞ እርካታ አጥተን እንጠላታለን። በሒደት እየበሰልን ስንመጣ፣ ለዱንያን ትክክለኛ ቦታዋን እንሰጣለን። እሷን መውደድም ሆነ መጥላት እንደሌለብን ለአንዳች ጥቅም እንደምንገለገልባት ነገር ብቻ ማየት እንጀምራለን። አላህ ዱንያን ‹መታዕ› ሲል ይገልፃታል። ‹መታዕ› ከሚለው ቃል ትርጉሞች መካከል መጠቀሚያ ወይም መገልገያ የሚለው ይገኝበታል። መጠቀሚያ ለአንድ አይነት አገልግሎት የምናውለው ነገር ነው። ሁለት ስለት አለው። ሊጠቅመን ወይም ሊገድለን ይችላል። ዱንያ ወደ ቤታችን ለመመለስ የምንሸጋገርባት ድልድይ ናት። ከድልድይ ጋር ጥብቅ ቁርኝት የሚፈጥር ማን ነው? ብዙውን ጊዜ ድልድዩን በመውደድ ወይም